

HFD 2019 ref. 55

SGI-skydd har inte gällt för en försäkrad som avslutat sina studier en kortare tid före beräknad förlossning (jfr HFD 2014 ref. 11).

25 kap. 2 § och 26 kap. 4, 11, 13 och 14 §§ socialförsäkringsbalken

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 28 november 2019 följande dom (mål nr 1961-19).

Bakgrund

1. En persons sjukpenninggrundande inkomst, SGI, fastställs av Försäkringskassan och ligger till grund för beräkningen av flera slags ersättningar inom socialförsäkringssystemet. Som huvudregel bestäms SGI på grundval av den årsinkomst som en försäkrad kan antas komma att få tills vidare från anställning eller annat förvärvsarbete.

2. Den som minskar sin inkomst får som regel sänkt SGI. Det finns emellertid situationer när en försäkrad trots sin minskade inkomst får behålla sin tidigare SGI, dvs. när ett SGI-skydd gäller. Ett sådant SGI-skydd kan under vissa villkor gälla, exempelvis vid studier eller arbetslöshet eller om en anställd avbryter sitt arbete under en kortare period.

3. O.M. studerade med studiestöd. Studiestödet var beviljat fram till och med den 5 juni 2016. Försäkringskassan hade 2015 fastställt hennes SGI på grundval av inkomsten av ett tidigare arbete.

4. O.M. avslutade studierna vid vårterminens slut i juni. Hon var sedan ledig under några veckor i väntan på förlossning. Försäkringskassan beslutade att O.M. omfattades av SGI-skydd fram till dess att barnet föddes. Beslutet motiverades med att ett kortare avbrott i SGI-skydd i väntan på beräknad förlossning hade godtagits i bl.a. ett avgörande från Kammarrätten i Stockholm den 3 november 1999 i mål nr 69-1998.

5. Allmänna ombudet för socialförsäkringen överklagade Försäkringskassans beslut. Förvaltningsrätten i Linköping avslog överklagandet och uttalade att i avsaknad av avgörande från högre instans får den kammarrättspraxis som Försäkringskassan hänvisat till anses vara gällande. Kammarrätten i Jönköping gjorde samma bedömning som förvaltningsrätten.

Yrkanden m.m.

6. *Allmänna ombudet för socialförsäkringen* yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva underinstansernas avgöranden

och förklara att O.M. inte omfattas av SGI-skydd efter det att hon avslutat sina studier. Allmänna ombudet anför att det saknas skäl för att ge gruppen gravida studenter ett SGI-skydd som placerar dem i en bättre situation än andra grupper av gravida kvinnor. Att utvidga SGI-skyddet på det sätt som underinstanserna gjort skulle ytterligare försvaga kopplingen mellan SGI och fortlöpande förvärvsarbete eller arbetsökande.

7. O.M. har inte yttrat sig.

Skälen för avgörandet

Frågan i målet

8. Frågan i målet är om SGI-skydd har gått förlorat för en försäkrad som avslutat sina studier en kortare tid före beräknad förlossning.

Rättslig reglering m.m.

9. Av 25 kap. 2 § socialförsäkringsbalken framgår att SGI är den årliga inkomst i pengar som en försäkrad kan antas komma att tills vidare få för eget arbete.

10. I 26 kap. 4 § anges att SGI ska ändras om Försäkringskassan får information om att den försäkrades inkomstförhållanden eller andra omständigheter har ändrats på ett sätt som har betydelse för storleken på förmånen. Av 9 § framgår att SGI-skydd gäller för tid då den försäkrade avbryter eller inskränker sitt förvärvsarbete av något skäl som anges i 11–18 a §§.

11. Enligt 11 § gäller SGI-skydd bl.a. under tid då den försäkrade bedriver studier för vilka han eller hon får studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395).

12. Av 26 kap. 13 § socialförsäkringsbalken framgår att SGI-skydd gäller under tid då en försäkrad står till arbetsmarknadens förfogande. Därutöver anges i 3 § förordningen (2000:1418) om tillämpningen av vissa skyddsbestämmelser för sjukpenninggrundande inkomst att den som är helt eller delvis arbetslös kan omfattas av SGI-skydd. Det gäller när den försäkrade är beredd att anta erbjudet arbete i en omfattning som svarar mot fastställd SGI, aktivt söker arbete och är anmäld som arbetsökande hos den offentliga arbetsförmedlingen.

13. Enligt 26 kap. 14 § socialförsäkringsbalken gäller SGI-skydd under tid då den försäkrade är gravid och avbryter eller inskränker sitt förvärvsarbete tidigast sex månader före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

14. För att en försäkrad som avbrutit förvärvsarbete ska få behålla en tidigare fastställd SGI krävs att det finns någon grund för SGI-skydd. Olika grunder kan avlösa varandra. I princip får det inte finnas något avbrott mellan perioder med olika grunder för SGI-skydd.

15. Det författningsreglerade SGI-skyddet har genom rättspraxis utvidgats på det sättet att det har godtagits att en försäkrad får behålla sitt SGI-skydd under en kortare tid då han eller hon har gjort ett avbrott i pågående arbetssökande på grund av semester. Enligt HFD 2014 ref. 11 saknas skäl att låta detta utvidgade skydd omfatta andra än arbetssökande.

16. O.M. har inte avbrutit eller inskränkt ett förvärvsarbete på ett sådant sätt att hon omfattas av SGI-skydd enligt 26 kap. 14 § socialförsäkringsbalken. Hon var inte heller arbetssökande under perioden fram till barnets födelse. O.M. omfattas därför inte av det SGI-skydd som genom praxis endast har utvidgats till att gälla arbetssökande som har haft ett kortare uppehåll i arbetssökandet.

17. Det har i målet inte framkommit någon annan grund för att anse att SGI-skydd förelåg under denna tid.

18. Allmänna ombudets överklagande ska därför bifallas.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver underinstansernas avgöranden och förklarar att O.M. inte omfattas av SGI-skydd efter det att hon avslutat sina studier.

I avgörandet deltog justitieråden *Jäderblom*, *Nymansson*, *Baran*, *Svahn Starrsjö* och *Rosén Andersson*. Föredragande var justitiesekreteraren Maria Rydell.

Förvaltningsrätten i Linköping (2018-02-14, ordförande Kjellgren):

Av handlingarna i målet framgår att O.M. har studerat med studiemedel från centrala studiestödsnämnden under perioden 11 augusti 2014 – 5 juni 2016 och sedan fött barn den 20 juli 2016. Det framgår vidare att O.M. var på semester, efter att skolan avslutades, under perioden 6 juni – 19 juli 2016.

Frågan i målet är om Försäkringskassan haft fog för sitt beslut att fastställa O.M:s SGI till 22 900 kr från och med den 20 juli 2016 eller om hennes SGI-skydd gått förlorat vid denna tidpunkt. Det är ostridigt att O.M. har skyddat sin SGI fram till och med den 5 juni 2016 på grund av studier med studiemedel.

I förarbetena till bestämmelserna om SGI-skydd under studietid anges att hur länge den vilande SGI:n får behållas efter att den åter blivit gällande får, om den försäkrade inte förvärvsarbetar efter studierna, bedömas enligt den praxis som i allmänhet gäller för ändringar av SGI (se prop. 1983/84:127 s. 28). Med stöd i bl.a. detta förarbetsuttalande fann Kammarrätten i Stockholm i mål nr 69-1998 att en gravid kvinna med beräknad förlossning den 27 juli, som avslutat sina studier den 8 juni, hade rätt till fortsatt SGI-skydd för tiden mellan studiernas avslutande och förlossningen trots att hon inte anmälde sig som arbetssökande vid studiernas avslutande.

Frågan om SGI-skydd efter avslutade studier har även prövats av Högsta förvaltningsdomstolen i avgörandet HFD 2014 ref. 11. I målet hade en kvinna, efter avslutade studier, tagit semester under två veckor och först därefter anmält sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen. HFD uttalade bl.a. följande. I princip får det inte finnas något avbrott mellan perioder med olika grunder för SGI-skydd. Vid arbetslöshet har det författningsreglerade SGI-skyddet utvidgats på så sätt att en försäkrad får behålla sitt SGI-skydd under kortare tid då han eller hon gjort avbrott i sitt arbetssökande på grund av semester. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening saknas skäl för att låta detta utvidgade skydd omfatta andra än arbetssökande. Kvinnan i målet hade därmed inte skyddat sin SGI då hon inte var arbetssökande under den aktuella perioden och det inte heller framkommit någon annan grund för SGI-skydd under denna tid.

Den i målet specifika situationen, dvs. när avbrottet från studier utan anmälan till Arbetsförmedlingen sker i anslutning till graviditet i ett sent skede, har ännu inte prövats i högsta instans.

Förvaltningsrätten finner att det utvidgade SGI-skydd som följer av ovan nämnd kammarrättspraxis alltjämt bör vara gällande. Anledning att ändra Försäkringskassans beslut föreligger således inte varför det allmänna ombudets överklagan ska avslås. – Överklagandet avslås.

Kammarrätten i Jönköping (2019-02-14, Stelzer, Mattsson och Källman):

Frågan i målet är om en försäkrad har rätt till SGI-skydd under period mellan studieavbrott och förlossning trots att hon inte återgår i arbete.

Kammarrätten gör samma bedömning som förvaltningsrätten. Vad Allmänna ombudet anfört i kammarrätten föranleder inte något annat ställningstagande. Överklagandet ska därför avslås. – Kammarrätten avslår överklagandet.